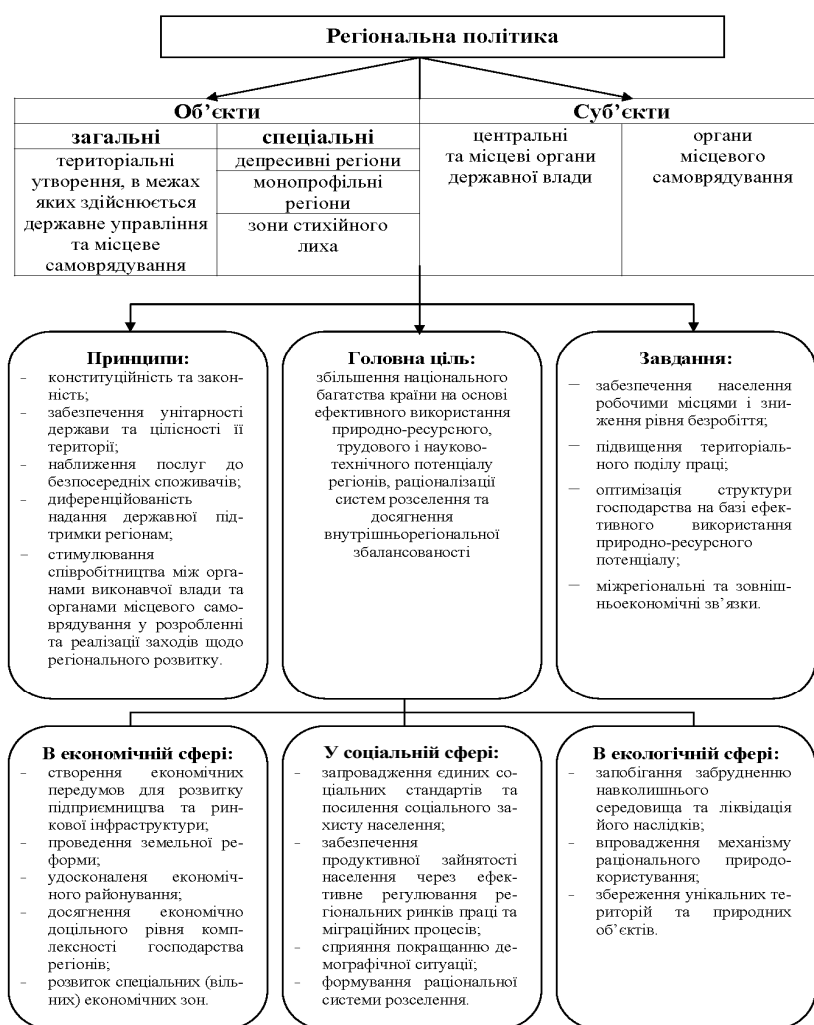
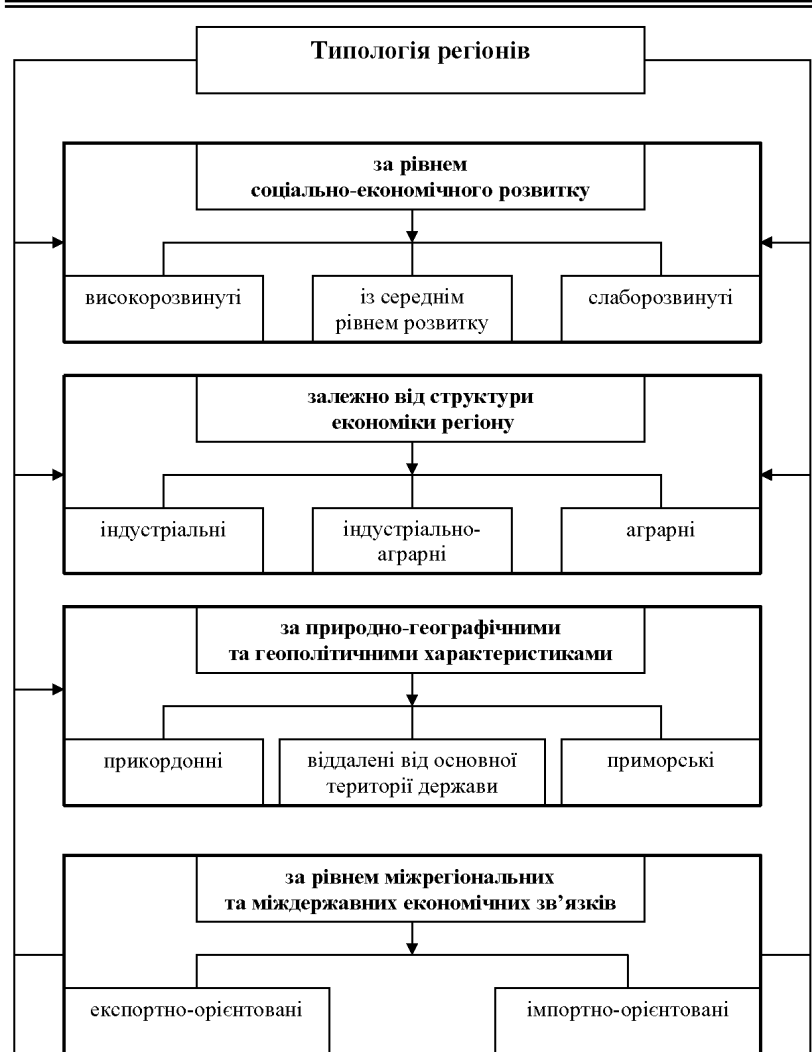

Тема 1

СУТНІСТЬ, МЕТА І ЗАВДАННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

План семінарського заняття

1. Сутність регіональної економічної політики.
2. Принципи державної регіональної економічної політики України.
3. Основні суб'єкти та об'єкти регіональної політики.
4. Цілі регіональної політики в економічній сфері.
5. Цілі регіональної політики в соціальній сфері.
6. Цілі регіональної політики в екологічній сфері.
7. Основні завдання регіональної економічної політики щодо удосконалення регіональної структури економіки.
8. Наукове забезпечення розміщення продуктивних сил.

Ключові поняття

Державна регіональна економічна політика – цілеспрямована діяльність держави щодо управління соціальним, економічним, екологічним розвитком регіонів.

Експортно-орієнтовані території – регіони, продукція яких не тільки забезпечує у повному обсязі власні потреби цих територій, а й вивозиться за межі країни.

Імпортно-орієнтовані території – регіони, що ввозять значні обсяги продукції з інших територій чи виготовляють продукцію на базі довізної сировини.

Об'єкти регіональної політики – територіальні утворення, у межах яких здійснюється державне управління і місцеве самоврядування.

Проблемні регіони – території, які характеризуються найвищим загостренням соціально-економічних проблем, пов'язаних з нераціональним розміщенням продуктивних сил.

Продуктивні сили суспільства – система особистих і технічних елементів, завдяки яким відбувається обмін між людиною і природою у процесі суспільного виробництва.

Суб'єкти регіональної політики – центральні та місцеві органи державної влади та органи місцевого самоврядування, які в межах своєї компетенції вирішують питання, пов'язані з соціально-економічним розвитком регіонів.

Теми рефератів

1. Регіональна політика як складова загальнодержавної економічної політики.
2. Основні тенденції регіональної політики в сучасній світовій економіці.
3. Проблеми розміщення і використання трудових ресурсів України.
4. Економічна оцінка природно-ресурсного потенціалу України.
5. Природні передумови розміщення продуктивних сил.

Тести для самоконтролю

1. Регіональна економічна політика повинна забезпечувати:
 - а) ефективне використання внутрішнього потенціалу територій;
 - б) єдність державних, регіональних та місцевих інтересів;
 - в) перспективний розвиток економіки;
 - г) економічну самостійність регіонів.

2. Регіональна економічна політика ґрунтується на таких основних принципах:
 - а) конституційність та законність;
 - б) забезпечення унітарності держави та цілісності її території;
 - в) створення рівних умов функціонування регіональних господарських комплексів;
 - г) державна підтримка.

3. У чому полягає сутність принципу адиціоналізму, який розроблений Європейським фондом регіонального розвитку?
 - а) у тому, що вищі суспільні одиниці повинні розв'язувати лише ті проблеми, які не можуть бути вирішені нижчими структурами;
 - б) в активному співробітництві між суб'єктами регіональної політики з метою досягнення поставленої мети;
 - в) у забезпеченні розвитку місцевих ініціатив та в пошуку додаткових джерел фінансування програм регіонального розвитку;
 - г) у зниженні навантаження на національні бюджети і залученні для здійснення регіональних проектів місцевих ресурсів.

4. Які основні об'єкти регіональної економічної політики?
 - а) питання, пов'язані з соціально-економічним розвитком територій;

- б) територіальні утворення, у межах яких здійснюється державне управління та місцеве самоврядування;
- в) підприємства, установи та організації;
- г) регіони країни.

5. Що являють собою імпортно-орієнтовані території?

- а) території, продукція яких не тільки забезпечує у повному обсязі потреби власних територій, а й вивозиться за межі країни;
- б) території, важливі в плані залучення іноземного капіталу;
- в) території, які ввозять значні обсяги продукції з інших територій чи виготовляють продукцію на базі довізної сировини;
- г) території з розвинутими міжрегіональними та міждержавними економічними зв'язками.

6. У чому полягає сутність природно-географічних характеристик територій?

- а) у тому, що змінити їх ознаки практично не можливо;
- б) у тому, що вони враховуються лише в нормативно-правових актах, що визначають особливості функціонування їх господарства;
- в) у наявності унікальних природних ресурсів;
- г) їм властиві такі ознаки: прикордонні, віддалені від основної території держави, приморські території.

7. Вкажіть основні завдання регіональної політики у сфері соціального розвитку:

- а) забезпечення населення робочими місцями;
- б) підвищення соціальних виплат;
- в) залучення працездатного населення до сфери продуктивної зайнятості;
- г) зниження рівня безробіття.

8. Вкажіть основні завдання регіональної політики у виробничій сфері:

- а) залучення стратегічних інвесторів;
- б) розвиток експортних та імпортозамінних виробництв;
- в) розвиток сільськогосподарського виробництва;
- г) ефективне використання наявного виробничого потенціалу.

9. З якою метою аналізують показники соціально-економічного розвитку території?

- а) з метою виявлення депресивних територій;
- б) для розробки стратегічних напрямів соціально-економічної політики;
- в) для покращення міжрегіональних та зовнішньоекономічних зв'язків;
- г) з метою виявлення невикористаних можливостей економічного зростання на основі змін у розміщенні продуктивних сил.

10. Значення розробок районного планування, які здійснюють у селах, містах, районах окремих міст полягає в:

- а) обґрунтуванні перспектив розвитку продуктивних сил регіонів з визначенням найбільш прийняттого варіанта;
- б) визначенні стратегічних напрямів регіонального розвитку на перспективу;
- в) досягненні комплексного і раціонального розміщення об'єктів виробничого та невиробничого призначення з метою загального покращення умов життєдіяльності населення цієї території;
- г) тому, що на їх основі розробляють генеральну схему розміщення продуктивних сил країни.

Контрольні запитання

1. Коли і яким чином виникло поняття “регіональна економічна політика”?
2. У чому полягає головне спрямування регіональної економічної політики?
3. Які конкретні заходи передбачається здійснити під час реалізації регіональної економічної політики в Україні?
4. Вкажіть сутність та головні ознаки типології регіонів.
5. Що є головною метою державної регіональної економічної політики?
6. Які проблеми покликані вирішувати завдання регіональної економічної політики?
7. Що є об'єктом дослідження та оцінки при науковому обґрунтуванні регіонального розміщення продуктивних сил?
8. З якою метою проводяться аналітичні дослідження регіонального розвитку?

9. На чому повинні ґрунтуватися прогнози для обґрунтування перспектив розвитку продуктивних сил регіонів з визначенням найбільш прийнятного варіанта?
10. Поясніть сутність моніторингу регіональної політики країни.

Практичні завдання

Таблиця 1.1

Основні економічні показники Миколаївської області порівняно з Україною у звітному році

Показники	Україна	Миколаївська область	Миколаївська область у % до України
Валовий регіональний продукт в розрахунку на одну особу, грн.			
Валова продукція сільського господарства у розрахунку на 100 га сільськогосподарських угідь, тис. грн.			
Іноземні інвестиції на одну особу населення, дол. США			
Рентабельність за підсумком видів діяльності, %			
Частка збиткових підприємств, %			
Середньомісячна заробітна плата найманих працівників, грн.			
Індекс споживчих цін (грудень звітнього року до грудня базисного року), %			

2. Розрахуйте обсяг продукції промислового та сільськогосподарського виробництва (грн., в порівняних цінах 2005 року) на душу населення відповідно в Україні та Миколаївській області. Результати оформіть у вигляді таблиці (табл. 1.2), порівняйте, зробіть висновки щодо розвитку досліджуваного явища в динаміці.

Таблиця 1.2

Обсяг продукції промислового та сільськогосподарського виробництва на душу населення (грн., у порівняльних цінах 2005 року)

Територія	Обсяг продукції промислового виробництва на душу населення				Обсяг продукції сільськогосподарського виробництва на душу населення			
	Роки				Роки			
	20__	20__	20__	20__	20__	20__	20__	20__
Україна								
Миколаївська область								
Миколаївська область у % до України								

3. Оцініть рівень загальноекономічного розвитку Миколаївської області в динаміці за такими показниками (табл. 1.3). Зробіть відповідні висновки.

Таблиця 1.3

Оцінка рівня загальноекономічного розвитку Миколаївської області

Показники	Роки					Звітний рік у % до базисного року
	20__	20__	20__	20__	20__	
Валовий регіональний продукт у розрахунку на одну особу, грн.						
Місцевий бюджет, млн грн.: доходи видатки профіцит (дефіцит “-”)						

Продовження табл. 1.3

Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування, млн грн.						
Продукція промисловості, млн грн.						
Продукція сільського господарства, млн грн.						
Інвестиції в основний капітал, млн грн.						
Експорт товарів і послуг, млн дол. США						
Імпорт товарів та послуг, млн дол. США						
Середньомісячна заробітна плата найманих працівників, грн.						

Рекомендована література

1. Аніщенко В.О. Створення моделі стану соціо-еколого-економічної системи регіону: теоретичний та методологічний аспекти // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 9. – С. 133-144.
2. Беленький П.Ю., Другов О.О. Теоретико-методологічні засади регіонального розвитку економіки України // Регіональна економіка. – 2006. – № 4. – С. 7-18.
3. Герасимчук З. Комплексна оцінка рівня сталого розвитку регіонів України // Економіка України. – 2002. – № 2. – С. 34-42.
4. Головінов О.М. Загально-теоретичні засади функціонування державного сектора // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 1. – С. 5-17.
5. Жаліло Я. Економічна стратегія як категорія сучасної економічної науки // Економіка України. – 2005. – № 1. – С. 19-27.
6. Жук М.В. Альтернативи регіонального розвитку в Україні в контексті інтеграції у світове господарство // Актуальні проблеми економіки. – 2006. – № 12. – С. 102-109.
7. Запоточний І.В., Захарченко В.І. Державне регулювання регіональної економіки / За ред. В.І. Захарченка. – Харків; Львів; Одеса: ТОВ “Одіссей”, 2003. – 447 с.

8. Клімахіна О. Методика оцінки економічного потенціалу регіону // *Економіка України*. – 2005. – № 8. – С. 38-42.
9. Круш П.В. Регіональне управління: Навч. посібник для вузів / П.В. Круш, О.О. Кожемяченко. – К.: ЦУЛ, 2007. – 248 с.
10. Мельник С.А. Управління регіональною економікою: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. – К.: КНЕУ, 2001. – 152 с.
11. Оскальський В. Про перспективи становлення конкурентоспроможної регіональної економіки // *Економіка України*. – 2007. – № 12. – С. 4-12.
12. Петришина Н.В. Державний сектор в економіці України: теорія та організаційні засади // *Актуальні проблеми економіки*. – 2008. – № 6. – С. 103-113.
13. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка: Навч. посібник / За ред. Є.П. Качана. – К.: Видавничий дім “Юридична книга”, 2005. – 704 с.
14. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка: Підручник / За ред. С.І. Дорогунцова. – К.: КНЕУ, 2005. – 988 с.
15. Рубашка С. Державна регіональна політика: проблеми становлення в Україні // *Вісник НАДУ при Президентіві України*. – 2005. – № 1. – С. 305-312.
16. Симонова О.Г. Актуальні проблеми регіональної економічної безпеки України // *Актуальні проблеми економіки*. – 2005. – № 8. – С. 125-132.
17. Симонова О.В. Теоретичні аспекти стратегічного управління комплексним розвитком регіону // *Регіональна економіка*. – 2007. – № 1. – С. 145-153.
18. Сорокін Л.В. Структурні диспропорції як бар’єри економічного розвитку України // *Актуальні проблеми економіки*. – 2007. – № 8. – С. 84-91.
19. Суперсон В.І. Моніторинг соціально-економічного стану регіонів України з позицій розвитку її інфраструктури // *Статистика України*. – 2005. – № 1. – С. 59-62.
20. Суховірський Б.І. Регіональна стратегія економічного розвитку України (теоретичні та прикладні основи геоекономіки): Монографія. – К.: КНЕУ, 2000. – 154 с.
21. Хамініч С. Проблеми та пріоритети конкурентоспроможності економіки України // *Економіст*. – 2007. – № 2. – С. 22-24.
22. Хвесик М.А. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка: Навч. посіб. / М.А. Хвесик, Л.М. Горбач, П.П. Пастушенко. – К.: Кондор, 2005. – 344 с.

Регіональна соціально-економічна політика

23. Шнипко О.С. Економічна безпека держави і регіону в соціально-криміналістичному контексті // Актуальні проблеми економіки. – 2006. – № 4. – С. 122-128.
24. Ягодка А. Перекуси регіональної політики держави // Економіка України. – 2004. – № 8. – С. 28-35.